

Vuoden 2016 väittelijän palkinto oikeustieteen tohtori Niko Soiniselle

Niko Soininen väitteli syyskuussa 2016 Itä-Suomen yliopistossa yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnassa ympäristöoikeuden alaan kuuluvalla väitöskirjatutkimuksellaan "Vesioikeudellinen perusteluvelvollisuus. Tutkimus vesilain intressivertailuperustelujen oikeudellisista edellytyksistä." Teos on julkaistu Lakimiesyhdistyksen A-sarjassa numerolla 330. Väitöskirja hyväksyttiin arvosanalla kiittäen. Vuoden väittelijän palkinnon suuruus on 5 000 euroa.

Aiheensa puolesta Soinisen väitöskirja edustaa kunnianhimoista oikeustieteellistä tutkimusta. Väitöskirjassa korostetaan vesirakentamishankkeiden lupapäätösten perustelujen avoimuutta. Intressivertailuedellytys on vesioikeudessa keskeinen päätöspäätösperuste. Tästä huolimatta teemaa koskevaa oikeustieteellistä tutkimusta on ollut yllättävän vähän.

Työn kohteena on ihmisen ja vesiympäristön välinen suhde, ja erityisesti vesiluonnonvarojen käytön ja vesiympäristön suojelun yhteensovittaminen vesilain lupaharkinnassa. Aihevalinta on tärkeä niin teoreettisesti kuin käytännöllisesti. Käytännössä tutkimus käsittelee vesilain mukaisten lupapäätösten perustelemista uusiutuvan vesi- ja aaltoenergian tuottamista, vesistöjen säännöstelyä, laiturin rakentamista sekä pengerteiden, siltojen tai satamien rakentamisesta tarkoittavissa hankkeissa. Näiden hankkeiden lupaharkinnassa hankkeen hyötyjä yleiselle tai yksityiselle edulle punnitaan suhteessa näille aiheutuviin haittoihin. Intressivertailussa voidaan ottaa huomioon erilaiset arvostukset ja kehittyvä teknologinen ja ekologinen tieto. Niko Soininen ottaa esille viranomais- ja tuomioistuintoiminnan ennakoitavuuden vaatimuksen ja sen haasteet suhteessa kiperien tapausten väistämättömään tapauskohtaisuuteen. Kun puhutaan hankkeiden seurausvaikutuksista, puhutaan pitkälti reaalisista argumenteista. Tätä kautta julkisen vallan käyttö vesilupaharkinnassa on vahvasti lainsoveltajan, ei niinkään välittömästi lainsäätäjän käsissä. Soininen argumentoi, että vesirakentamishankkeiden perusteluvelvollisuus on korostetun tärkeä oikeusvaltiollisena kontrollimekanismina. Työssä pureudutaan yksityiskohtaisesti perustelujen avoimuuden ja oikeellisuuden vaatimukseen.

Väitöskirjassa yhdistetään oivallisella ja itsenäisellä otteella oikeusteoriaa, lainoppia ja oikeustapausempiriaa. Soininen tukeutuu oikeusteoreettiseen keskusteluun samalla kun hän on paneutunut syvästi muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuihin niiden perusteluiden analysoimiseksi. Menetelmällisesti työssä on kyse argumentaatioteoreettisesti painottuneesta lainopista. Ympäristöoikeuden ohella tutkimuksella on läheinen yhteys hallinto-oikeuteen ja valtiosääntöoikeuteen. Tutkimuksen kysymyksenasettelu on innovatiivinen ja samalla erittäin selkeästi rajattu (miksi perustella ja miten perustella). Menetelmällisesti työ on toteutettu kauttaaltaan laadukkaasti, myös kielellisessä suhteessa.

Niko Soininen esitteli väitöstyötään Lakimiesyhdistyksen kuukausikokouksessa lokakuussa 2016, jossa korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Vihervuori piti kommenttipuheenvuoron. Tämän vuoden keväällä Itä-Suomen yliopisto myönsi Niko Soiniselle vuoden 2017 nuoren tutkijan palkinnon. Palkinto myönnetään nuoren tutkijan uravaiheen päätteeksi valmistuneesta erinomaisesta väitöskirjasta. Tänä päivänä oikeuskulttuurin päivänä pyydän nyt OTT Niko Soinista vastaanottamaan työstään Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen vuoden 2016 väittelijän palkinnon.